

Grau de Lingüística: menció en francès i rus

Treball de Fi de Grau

Curs 2017-2018

**Discursos sobre la transmissió de l'anglès als fills en famílies
catalanòfones i castellanòfones**

Ernest Montserrat i Malagarriga

Dirigit per Albert Bastardas i Boada

Barcelona, a 18 de juny de 2018

RESUM

En aquest treball es mostren els resultats de cinc entrevistes a pares amb fills als quals han parlat en anglès. És una investigació sociolingüística que busca les raons d'aquest fenomen encara molt minoritari i restringit a perfils concrets.

En l'entrevista es repassen cinc aspectes clau per a l'explicació del fet: la identitat lingüística i les competències i els usos dels pares, la planificació de la transmissió de l'anglès i les ideologies lingüístiques dels pares, els usos lingüístics amb els fills i finalment la reacció de l'entorn dels pares al fet que transmeti una llengua que no es materna.

PARAULES CLAU: política lingüística familiar, ideologia lingüística, transmissió lingüística, capitals lingüístics, identitat lingüística.

ABSTRACT

In this paper are shown the results of five interviews of parents who have spoken English to their children. It is a sociolinguistic research which looks for the reasons of this phenomenon which is still very minority and restricted to certain profiles of people.

In the interview five key aspects for the explanation of fact are reviewed: the linguistic identity and the competences and languages use of the parents, the planification of the transmission of English and the linguistic ideologies of the parents, the language use with the children and finally the reaction of the social environment of the parents to the fact they transmit a language which is not their mother tongue.

KEYWORDS: family language policy, linguistic ideology, linguistic transmission, linguistic capitals, linguistic identity.

En primer lloc, vull agrair a les cinc persones que han estat entrevistades la seva confiança i el seu temps. Sembla un tòpic però és ben cert, sense ells el treball no hagués estat possible. Per altra banda, també vull agrair al meu tutor, l'Albert Bastardas, el temps i les idees aportades al treball. I per últim, a la meva àvia, la Pilar, el suport durant la redacció del treball. Impossible fer-lo sense ella.

Però que si aquells dos homes se parlen en una meteixa llengua, be sia perquè l'un tinga apresada la de l'altre, ja abdós una tercera agena, potser que s'entenguin molt be en les coses més vanes; mes, allí ahont comenci a palpitar fonament la vida, allí deixaràn d'entendre-s; perquè cada terra comunica a les més substancials paraules dels seus homes un sentit sentimental que no hi ha diccionari que l'expliqui ni gramàtica que l'ensenyi.

Joan Maragall, Elogi de la Paraula, 1905

Discursos sobre la transmissió de l'anglès als fills en famílies catalanòfones i castellanòfones

1. INTRODUCCIÓ: SOBRE CAPITALS I IDEOLOGIES

2. METODOLOGIA I MOSTRA

3. ANÀLISI I MOSTRA DELS RESULTATS

3.1. La identificació i la relació amb l'anglès: important però no determinant

3.2. Política lingüística familiar

3.2.1. Planificació prèvia

3.2.2. Usos i actituds lingüístiques intrafamiliars

3.3. Reacció de l'entorn

4. CONCLUSIONS

5. BIBLIOGRAFIA I REFERÈNCIES

6. ANNEXOS

6.1. Guió d'entrevista

2) INTRODUCCIÓ: SOBRE CAPITALS I IDEOLOGIES

En aquest treball, els dos conceptes fonamentals que faré servir són dos conceptes vinguts de la sociologia: *capital* i *ideologia*. Crec que tots dos, en part, expliquen una mateixa cosa que m'és molt útil en aquest cas i bàsica en la sociolingüística; que és el **valor** que els individus i els grups de persones donem a les llengües (com a concepte global que inclou comportament, coneixement, potencial, comunitat, etc).

En el cas del primer, el capital, ens remet al sociòleg post-marxista Pierre Bourdieu. Ell identifica la capacitat comunicativa (entesa com a combinació entre coneixement i actuació lingüístiques) com un tipus de capital englobat en el capital cultural, amb implicacions també en el capital simbòlic. Per entendre què vol dir això hem d'assumir que el capital depèn del valor, i el valor depèn de l'hàbitus, el mercat, la trajectòria i altres aspectes fonamentalment **dinàmics**.

Així, el valor de conèixer una llengua serà relatiu als factors contextuals. Evidentment, si el valor d'un capital lingüístic concret és molt elevat, molts individus buscaran adquirir-lo, mentre que si és més baix no serà tan demandat.

A més a més, en el cas concret dels capitals lingüístics tenen l'avantatge que són **capitals incorporats**, és a dir, capitals inalienables i invisibles; i això el fa diferent de tota la resta de capitals: l'econòmic és evidentment alienable, el social també en la mesura que és possible perdre xarxes d'influències o d'amistats i el capital simbòlic perquè pots perdre prestigi social si comets accions penades socialment.

El capital lingüístic pren forma també institucionalitzada quan és representat per títols de coneixement lingüístic (que actualment són els nivells MERC: A1, A2, B1, B2, etc), i és en aquest moment que esdevé un capital a mig camí amb el capital simbòlic.

I finalment, tenint en compte tot l'escrit previ, cal saber que en l'adquisició d'una llengua hi intervenen capitals lingüístics diversos: el simbòlic amb el títol corresponent i el prestigi social que implica, el capital cultural incorporat que és el coneixement (i, en la seva forma aplicada, la competència) i el capital social potencial que suposa disposar d'un codi en què comunicar-te amb la comunitat lingüística de la llengua apresada.

Per altra banda tenim les ideologies lingüístiques, que reflecteixen el mateix fenomen però des de la perspectiva antropològica; el valor de les llengües des del punt de vista

dels parlants. Woolard (2012) les descriu de la manera següent: *són les representacions, explícites o implícites, que construeixen la intersecció entre llengua i éssers humans en un món social.*

Evidentment les representacions a les quals es refereix l'autora no són innòcues ni casuals: tenen implicacions en les actituds lingüístiques dels parlants. És lògic que si una llengua, determinades formes lingüístiques o registres concrets són percebuts com a negatius en els aspectes que sigui, aquestes formes lingüístiques no seran utilitzades en els contextos en què no siguin ben acceptades.

Les formes lingüístiques castigades per la visió de parlants no tenen cap tret particular que les condemni a ser percebudes negativament, sinó que aquesta visió pejorativa en realitat fa referència als parlants que la fan servir habitualment. Cal tenir clar, per tant, que les ideologies lingüístiques no tenen res a veure amb la forma de les llengües sinó amb els parlants, les comunitats de parlants i les relacions humanes en general. En resum, amb la sociologia i l'antropologia més que no pas amb la lingüística.

Tot plegat ho descriu perfectament Irvine (2012) que considera les ideologies lingüístiques com *el sistema cultural de les idees sobre les relacions socials i lingüístiques, juntament amb la seva càrrega d'interessos morals i polítics*, és a dir, que en les idees lingüístiques hi ha una càrrega d'interessos. Les idees no sorgeixen per casualitat sinó buscant interessos concrets de la persona o col·lectiu que les promou.

Aplicat al nostre treball, per tant, podríem inferir que els pares que parlen anglès als seus fills consideren que l'anglès és un capital molt important que ells han adquirit i que els volen transmetre i potser també que tenen unes idees lingüístiques molt positives de l'anglès (i no tant positives del català, del castellà o de qualsevol altra llengua).

El treball se centra en això: en les raons que porten els pares a parlar una llengua que no han après a casa i a com ha reaccionat el seu entorn en saber-ho.

2) METODOLOGIA I MOSTRA

Els resultats d'aquest treball s'han aconseguit mitjançant cinc entrevistes, a dos pares i a tres mares, que parlen actualment anglès als seus fills. Quatre a Catalunya i un a Andalusia. Les entrevistes s'han dut a terme durant els mesos de maig i juny del 2018, sempre amb autorització explícita i per escrit de les persones entrevistades. Eren

entrevistes semi-estructurades el guió de les quals incloïa la relació del subjecte amb l'anglès (identificació, aprenentatge, ús i nivell), grau d'ús de la llengua amb els fills, planificació lingüística familiar i reacció de l'entorn (familiars, amics i coneguts en general) al fet. Finalment, el contacte amb els informants ha estat a través d'internet, de tercers i amb el mètode bola de neu en un cas.

3) ANÀLISI I MOSTRA DELS RESULTATS¹

3.1 La identificació i la relació amb l'anglès: important però no determinant

La identificació amb la llengua que els pares parlen al seu fill resulta d'alguna manera inevitable, ja que esdevé una llengua que el progenitor fa servir en àmbits domèstics i familiars, que són usos molt íntims i quotidians.

En aquest sentit, el treball de d'Albert Fabà (2005), mostra la relació directa entre llengua d'identificació i ús. És difícil determinar si és la identificació el que porta a l'ús o, per contra, és l'ús el que porta a la identificació sense conèixer la biografia lingüística dels parlants. En aquest sentit anava una pregunta, sobre quin ús fan de l'anglès fora de casa.

Cap dels informants viu en un ambient anglòfon o en cercles d'amistat anglòfons, i de fet fins i tot n'hi ha dos que no el fan servir en la seva feina. En aquest sentit, les respostes d'identificació dels informants es corresponen amb l'ús que en fan: cap no la considera la seva llengua² principal, i només la Sara la considera al mateix nivell que les altres. Aquest és un esquema de les respostes donades:

	<i>ÚS DIARI DE L'ANGLÈS FORA DE LA LLAR</i>	<i>LLENGÜES D'IDENTIFICACIÓ</i>
<i>ALBERT</i>	NO	CAT > ANG > CAST
<i>ABEL</i>	NO	CAST > ANG
<i>ESTER</i>	FEINA	CAST/CAT > ANG
<i>SARA</i>	FEINA	CAT/CAST/ANG
<i>MAR</i>	FEINA	CAT > ANG/CAST

Taula 1. Usos i identificació dels parlants amb les llengües.

¹ Els noms dels informants han estat modificats per evitar la seva identificació.

² Entesa com a llengua d'identificació primera i principal. És a dir, la llengua que consideren *més* seva.

De fet, fins i tot una informant, a la pregunta sobre si l'anglès és també una llengua seva acaba parlant d'ús de la llengua:

- *Entrevistador*: per què per tu l'anglès és una llengua teva?
- *Mar*: és casi casi una llengua materna. no ho és perquè no ho has fet servir a casa. a casa he parlat sempre català. però el que passa és que com ja el tens molt dintre perquè l'has parlat durant divuit anys de la teva vida doncs..
- *Entrevistador*: no l'has abandonat mai l'anglès oi?
- *Mar*: no.. no. sempre l'he fet servir perquè a la feina sempre l'he necessitat.
- *Entrevistador*: perquè jeràrquicament després a nivell de català castellà anglès, per tu quina seria.. la teva més\
- *Mar*: [no el català seria l'u] **i després el dos és tant l'anglès com el castellà\ per mi. al mateix nivell. de fet jo crec que ara parlo més en anglès per temes de feina. que en castellà**

Una qüestió a destacar en aquest apartat és l'entusiasme de la Sara amb la llengua anglesa.

- *Entrevistador*: vas estudiar. alguna cosa relacionada amb l'anglès?\
- *Sara*: si. bueno. vaig estudiar filologia anglesa [...] i.. i el que sí que és veritat és que des de petita als sis anys els meus pares em van apuntar a una acadèmia d'anglès perquè mon germà que és tres anys més gran que jo\.. el van apuntar a anglès.. i van dir. què fem amb la nena? l'apuntem a anglès... Bueno. el cas és que **vaig descobrir un món que m'encantava [...] a mi em fascinava.\ em fascinava com sonava l'anglès. mm fascinava poder comunicar-me en.. bueno.. en una altra llengua... i pensava. ostres jo vull saber.\ saber molt. fer el que pugui per poder parlar l'anglès. no? llavors escoltava música, a la ràdio, escoltava allà. els cassettes amb cançons angleses**

Així, sense arribar a considerar-la una llengua més seva que les altres dues, l'anglès esdevé una llengua molt rellevant per la Sara. Això podria estar relacionat amb les idees associades a l'anglès. Ho veiem quan el compara amb altres llengües estrangeres: *jo sento català castellà i anglès molt al mateix nivell, després, com et deia abans, italià, francès\ he estudiat però no m'ha arribat a.. a.. motivar tant com.. com l'anglès. òbviament. el cas és que jo sempre he volgut anar a més amb l'anglès no? en canvi amb altres llengües doncs no\.. no. no m'ha fet el pes.*

L'altre element a analitzar és el coneixement de l'anglès que tenen aquests pares de la llengua anglesa per entendre quina relació hi tenen. Dels cinc, l'Ester i la Sara tenen estudis universitaris en relació amb l'anglès, la Mar i l'Albert han anat a una escola anglesa i únicament l'Abel no té estudis més enllà dels de secundària i extraescolars o acadèmies relacionats amb aquesta llengua.

De fet, el cas de l'Abel se surt de la norma. Com veiem en l'apartat 3.3, una de les raons per les quals les persones de l'entorn d'aquestes famílies no duen a terme aquesta pràctica és precisament per la manca de formació i de coneixement de l'anglès. Sembla, per tant, que el cas de l'Abel és excepcional i no és el perfil de pare que parla anglès als fills habitualment.

A part, tres dels cinc han viscut en països anglòfons durant un temps, la qual cosa suposa un nivell i un vocabulari, a més d'una familiaritat amb la llengua molt difícil d'aconseguir des d'un país no anglòfon.

3.2 Política lingüística familiar

La política lingüística familiar fa referència a la gestió i planificació de les llengües a casa feta explícita per part dels integrants de la família, en aquest cas, concretament pels qui tenen un rol jeràrquic més elevat: els pares. La política lingüística familiar ha de ser necessàriament explícita, en tant que si es tractés d'autoorganització no parlariem de política lingüística. La política lingüística –també la familiar– és duta a terme sempre amb uns objectius i busca alterar el funcionament autoorganitzatiu dels usos lingüístics en un àmbit determinat (un territori, una família, un sector, una empresa, etc).

Aquest terme és relativament nou: comença a circular amb l'entrada al segle XXI amb Spolsky (2004) i, si bé és matisat per Bastardas (2016), resulta molt útil en aquest treball perquè descriu amb bastanta precisió l'actitud dels pares que parlen anglès als fills.

3.2.1 Planificació prèvia

Aquesta part del procés que porta a parlar anglès és clau: és quan els pares es decideixen a parlar-los en una llengua que no han sentit des de petits. És un trencament de la transmissió lingüística. Aquest fenomen és molt estudiat des de la perspectiva de la substitució lingüística, en aquest cas, però, presenta la peculiaritat que no és un

trencament per part dels dos progenitors sinó només d'un. En els cinc casos entrevistats només un dels dos progenitors parla anglès, mentre que l'altre manté la llengua familiar.

Aquesta pràctica, atribuïda a Juli Ronjat (1913), un lingüista occità que va posar en pràctica el que actualment anomenem *Mètode OPOL* ("un progenitor, una llengua" per les seves sigles en anglès *one parent one language*) amb el seu fill de mare alemanya, és la que fan servir tots els casos.

Un fet a esmentar és també que els informants no mostren en cap moment actituds negatives cap al català ni cap al castellà. I si bé és cert que hi ha estudis que mostren que no són necessàries actituds negatives cap a les llengües per a que estiguin en procés de substitució, per exemple els gaèlics a Irlanda i a Escòcia (Edwards, 2010, p. 40-41; a través de Sorolla, 2016), els pares en qüestió tenen en compte també que els seus fills coneixin la resta de llengües del seu entorn:

- *Entrevistador*: controles que rebí més o menys els mateixos *inputs* en totes les llengües o si per exemple l'escola fos en anglès canviaries una mica la situació a casa..? o\?
- *Ester*: [no..] la veritat és que des que va néixer li he parlat en anglès vale? independentment de en quines altres llengües eh.. ell pogués... en quines altres llengües ell pogués sentir... el tema és que clar a l'escola i a la guarderia li parlarien en català i en castellà i llavors\... d'aquí també la idea. **de que jo li parlés en anglès.. i... bueno.. que el meu marit li parlés en castellà i a la guarderia o a l'escola quasi tot és en català. llavors sabíem que estaria exposat a les tres llengües gairebé igual**

A més, l'Ester i l'Abel tenen blogs a internet i espais a les xarxes socials on expliquen la seva experiències i interactuen amb altres pares que també parlen en anglès amb els seus fills o amb gent que simplement s'interessa pel fenomen. Internet és un dels llocs on han trobat suport, idees i recursos per ajudar a resoldre els dubtes que els podien generar parlar en anglès als seus fills.

Quatre dels cinc informants van decidir-ho ells mateixos, sense tenir ningú del seu entorn, de fer el pas. És a dir, no coneixien altres experiències en persones properes. La cinquena, la Mar, no ho va fer fins que va veure com li anava al seu germà, l'Albert. Ella té tres fills i només ha parlat anglès a l'últim dels tres.

Les raons que els porten a fer-ho, preguntats directament, són principalment de caire pragmàtic i de manteniment del capital lingüístic adquirit i considerat d'alt valor als fills. Tots citen aquesta com una de les seves raons, si no la principal:

- *Entrevistador*: i ell per què no? Ell té un nivell d'anglès també..? [per què no li parla també anglès ell]
- *Ester*: ell. ell.. té un nivell inferior. [...] ell té diguéssim un nivell intermedi d'anglès. llavors clar tampoc no es veia capacitat per fer-ho. és el que dèiem. **si jo tinc un nivell més o menys bilingüe no nadiu però sí bilingüe més o menys bilingüe per què no ensenyar-li a ell [al fill] des que neixi**

En aquest sentit, no només els pares entrevistats per aquest treball citen aquesta raó sinó que també apareix en les entrevistes i reportatges de premsa i blogs d'internet³. Sembla, per tant, que la transmissió d'aquest capital és la raó de més pes.

Ara bé, els informants citen també altres raons. En concret, l'Abel parla d'un millor desenvolupament cognitiu i del fet que l'anglès es parla en molts països. En el blog citat abans també diversos dels pares fan referència a la quantitat de països i persones que tenen l'anglès com a llengua principal.

3.2.2 Usos i actituds lingüístiques intrafamiliars

	<i>FILL – PA^{4 5}</i>	<i>FILL - PNA^{4 5}</i>	<i>PA - PNA⁵</i>	<i>FILL - GERMANS</i>
<i>ALBERT</i>	ANG	CAT	CAT	CAT/ANG
<i>ABEL</i>	ANG	CAST	CAST	-
<i>ESTER</i>	ANG	CAST	CAST	-
<i>SARA</i>	ANG	CAST/ANG	CAST	-
<i>MAR</i>	CAT	CAT	CAT	CAT

Taula 2. Llengua parlada entre els diversos integrants del nucli familiar.

A la Taula 2 veiem les llengües parlades entre els integrants del nucli familiar. Cal aclarir que hi ha diferències molt rellevants pel que fa als usos entre els casos dels cinc informants, i és que l'edat dels fills de la Mar i de l'Albert són molt més grans que els dels altres tres informants. Aquest fet és important perquè els més grans han passat ja

³ En concret, al blog www.crecereningles.com hi ha uns quants podcasts amb entrevistes a altres pares que parlen anglès als fills i tots citen aquesta mateixa raó per fer-ho. Vegeu els podcasts 15, 18, 19, 20 i 21.

⁴ Tenint en compte la llengua que parla el primer al segon, és a dir, el fill a cadascun dels pares. Cal no confondre-ho amb la llengua entre els dos ja que, com en el cas de la Mar, malgrat que la mare li parla anglès, el fill respon en català.

⁵ PA = Progenitor angloparlant i PNA = Progenitor No Angloparlant

l'adolescència, que és un període de conformació de la pròpia identitat, també lingüísticament parlant; mentre que cap dels altres tres no arriben als 6 anys. Sobre les *mudes* lingüístiques dels adolescents catalans en l'etapa de l'institut en parla Joan Pujolar et al. (2010). En aquest sentit, per tant, només són comparables l'Albert i la Mar entre ells i l'Abel, l'Ester i la Sara entre ells.

El cas dels tres és simple: els fills han considerat ja que l'anglès és la seva llengua de relació amb el progenitor corresponent i el castellà o el català amb l'altre progenitor. A més, en el cas de l'Ester sap que no ha de parlar anglès amb desconeguts i ha adjudicat l'anglès com a llengua de relació únicament amb la mare. És més, el nen parla en castellà quan la seva mare està amb algú, com va passar durant l'entrevista.

Per altra banda tenim els casos de la Mar i l'Albert, amb fills de setze anys o més. El cas de la Mar és particular, com hem vist anteriorment, només parla anglès a l'últim fill de tres, i això ha influït en els usos lingüístics del fill cap a la resta. En el seu cas, el noi mai no ha parlat anglès amb la mare, i sempre li ha parlat català; probablement per influència dels seus germans.

En el cas de l'Albert, observem que li ha calgut persistir en l'anglès malgrat actituds molt negatives per part dels fills durant el període de l'adolescència:

- *Entrevistador:* algun cop en algun moment d'alguna manera us han retret.. eh. d'alguna manera que els hi hagueu parlat en anglès?
- *Albert:* a mi constantment. @ constantment. i jo recordo comentaris de l'estil de.. eh.. **per què em parles en anglès? si tothom parla català. [...] o.. jo recordo la meva filla.. ehm... em puc buscar un altre pare? @ vull dir que no.. per què vols un altre pare? diu no. un d'aquests normals que parlin català..** a tu et conservaria eh..@ \

L'Albert explica també que en aquesta època van començar a intentar parlar-li en català, i que llavors ell va prendre una actitud de simulació de no comprensió per forçar-los a parlar anglès amb ell.

En tots els casos la política lingüística familiar dels entrevistats ha volgut conservar els usos lingüístics dels lligams interpersonals que ja existien: és a dir, en cap cas els pares han deixat de parlar la llengua que parlaven entre ells. S'han centrat únicament en els llaços nous que es creaven en tenir un fill.

Finalment, l'última dada a destacar és el fet que, excepte en moments puntuals, cap dels PNA no ha passat a parlar anglès i s'han mantingut converses multilingües sense acabar en convergència lingüística.

3.3 Reaccions de l'entorn

L'últim factor a tenir en compte és la reacció de l'entorn segons la seva percepció: com ho veu la família, els amics, persones conegudes o simplement altres nens amb qui es troben al parc i els seus pares.

Segons els informants, hi ha hagut de tot, per bé que els comentaris han estat majoritàriament positius. Per una banda hi ha la família, que en tots els casos expressa dubtes però que acaba acceptant al situació:

- *Entrevistador*: t'ho han arribat a retreure? o..\
- *Sara*: la meva mare m'ho ha arribat a retreure.. una mica. eh? perquè:: esclar ella ha estat una persona familiar. que ha estat diguéssim: més a prop de la nostra relació. més més. més diguéssim més. implicada no? llavors què passa? que **quan li parla en anglès [la filla] i ella parla castellà [l'àvia] diu ay es que no entiendo por qué tienes que estar hablándole en otro idioma pues es que lo más bonito es aprender la lengua materna**

En aquest cas veiem clarament una actitud de retret per raons de traïció al grup etnolingüística. La resta d'informants també han descrit casos semblants, així com també algun dels podcasts del blog que abans hem referenciat. En la major part dels casos, els retrets familiars han estat adduint a aquesta traïció de grup més que no pas a altres arguments.

Encara en relació a la família, és rellevant ressenyar el fet que a causa de l'experiència de l'Albert la seva germana, la Mar (i una altra germana també), van decidir parlar en anglès amb l'últim dels seus fills. En aquest cas, per tant, la família va ser catalitzadora del fenomen.

Si anem a coneguts i amics ja trobem més valoracions d'indiferència, si més no davant dels pares, o bé fins i tot de certa complicitat, aprovació o fins i tot felicitació. Aquest darrer grup de persones de l'entorn que tenen reaccions positives al fenomen sembla que es podrien llançar a dur les mateixes pràctiques en els seus casos particulars. En cap cas, però, n'hi ha hagut cap. Entre els arguments esgrimits per no fer-ho hi ha la manca

de competència lingüística en anglès, que no els surt *de manera natural* i por a no transmetre'ls una llengua completa, en el sentit que els mancarà vocabulari o que parlaran amb accent no nadiu.

Com a punt final, resulten també rellevants les interaccions amb desconeguts al parc quan es troben amb altres nens o altres pares; pel que expliquen els informants, amb reaccions positives. Fins i tot, arribant a intentar que els fills s'acostessin al nen que parlava anglès perquè així l'aprenguéss.

4) CONCLUSIONS

Segons els resultats obtinguts, el **capital lingüístic que representa l'anglès és el factor determinant a l'hora de parlar-lo als fills**, sembla una cosa evident estudiada des de la sociolingüística, però molts cops és obviada en el debat públic. Les llengües en si mateixes no determinen els usos que se'n fan; són factors externs els qui acaben estenent-ne l'ús. És a dir, això no passa amb qualsevol altra llengua perquè no té el capital que té l'anglès: no és casual que això passi en diverses famílies. Dificilment trobarem en la nostra societat exemples de pares catalanòfons o castellanòfons que parlin portuguès als seus fills sense tenir-hi cap relació prèvia.

Per altra banda, no sembla que hi hagi idees lingüístiques negatives cap a les llengües locals. Pel que sembla, a més, això no queda només en la ideologia sinó que es reflecteix també en la planificació lingüística familiar: es **busca explícitament que coneguïn també català i castellà**.

Aquesta mateixa idea es veu reforçada també quan observem les dades d'identificació lingüística dels pares: cap d'ells no rebutja la seva llengua materna. I és més, pocs la posen al mateix nivell que la seva llengua materna. Això sembla indicar que **és una decisió més aviat pragmàtica més que no pas vinguda d'una dissolució de la identitat catalanòfona o castellanòfona**. És una acceptació de la globalització anglicitzant sense renunciar a les formes pròpies d'expressió. És a dir, no pretenen, amb la seva actitud, restar cap llengua, sinó sumar-ne una.

Possiblement aquesta actitud receptiva a l'anglès té molt a veure amb el concepte *cosmopolitisme* (Trenchs-Parera, Larrea i Newman, 2014). Aquests autors citats defineixen el concepte de la manera següent: *Encara que el concepte de cosmopolitisme s'ha emprat amb diversos matisos i enfocaments (Harvey, 2000), Nussbaum (1996: 11)*

hi troba un fil comú en «la preocupació amb la cooperació mundial i respecte a la humanitat de la persona» i l'oposició a «lleialtats a grups locals». La idea d'afegir el descriptor lingüístic respon al paper de les llengües com a vehicles d'expressió d'aquestes lleialtats. En aquest sentit, el multilingüisme pot esdevenir el marcador d'una identitat cosmopolita perquè funciona com a símbol de rebuig a qualsevol lleialtat exclusiva a una llengua o grup determinat. A Catalunya el cosmopolitisme apareix recurrentment en discussions actuals sobre el canvi d'una concepció de les identitats i les llengües com a unitàries i immòbils cap a visions més híbrides, múltiples i fluides (Woolard i Frekko, 2013: 4).

Com dèiem al principi, però, aquest cosmopolitisme només funciona cap a l'anglès (i cap a llengües europees), mentre que difícilment funciona amb persones immigrades que parlen altres llengües, com es veu a Comellas, P. et al. (2010).

És en aquest sentit que és interessant també el discurs favorable al multilingüisme dels pares; que no es concreta posteriorment en accions cap als seus fills més enllà de cançons, jocs o contes en altres llengües (europees) però que existeix.

En un altre prisma, l'anàlisi ens mostra uns perfils sociològics de pares que parlen anglès als fills bastant restringits. Són persones amb un alt coneixement de l'anglès i una relació relativament estreta amb la llengua, això implica que seran sempre subjectes de classe mitjana la major part dels quals amb estudis superiors. Només un dels informants, l'Abel, se surt d'aquest perfil, com hem comentat durant el treball.

Pel que fa als nens, sembla que presenten unes actituds lingüístiques de distribució de funcions (abans de l'adolescència): amb el PA en anglès, amb el PNA i amb la resta de la gent en català o castellà. Els únics que han passat per l'adolescència ens mostren de cop, un rebuig cap a l'anglès i una voluntat de convergir lingüísticament cap a la llengua local. Possiblement aquí sí que hi té molta influència la identitat dels fills, que temen ser rebutjats per parlar una altra llengua.

Finalment, ara mateix sembla impossible que el fenomen s'estengui a nivell massiu i seguirà sent restringit en els propers anys. Prova d'això són les reaccions de l'entorn dels pares: la major part no s'hi veu en cor i considera que no té prou nivell d'anglès. Aquest factor és clau, ja que no es pot transmetre una llengua que no es coneix. Ara bé, aquest argument pot canviar amb el temps. Cada cop més gent té un nivell d'anglès més

elevat, vol dir això que cada cop tindrem més casos de pares que parlen anglès als seus fills? És probable.

També és possible que amb un augment del coneixement general de l'anglès, els pares deixessin de trobar necessari parlar aquesta llengua als seus fills, ja que considerarien que l'aprendran de tota manera.

Aquesta segona hipòtesi es fa més factible si tenim en compte la variable identitària: com mostra el treball, la llengua d'identificació principal dels pares no és l'anglès. No tindrien, per tant, en la segona hipòtesi, cap raó per parlar anglès als seus fills.

Tot i així però, és molt important de cara a la planificació lingüística del futur delimitar bé quins àmbits són en llengües locals i quins poden ser en anglès. En una situació com la catalana, on hi conviuen dues llengües diferents que breguen per bona part dels àmbits d'ús, l'impacte d'una tercera llengua podria fer retrocedir la llengua minoritzada; el català en el nostre cas. I és per això que cal delimitar molt bé els àmbits. I el familiar és un dels àmbits fonamentals.

Crec que és rellevant per a la sociolingüística tradicional notar que **és possible transmetre una llengua que no sents teva sense tenir cap coerció explícita per fer-ho**. I que, en aquest aspecte, qui opera són els capitals lingüístics. És cert també, però, que si bé no ho fan de forma explícita sí que són una coerció: l'anglès és una llengua amb un capital tan gran perquè s'imposa com a *lingua franca* en la major part de les relacions humanes interlingüístiques i materialment és requerit en multitud d'àmbits de la vida de les persones.

Per a investigacions posteriors, seria interessant fer seguiment dels usos i actituds lingüístiques d'aquests fills educats en anglès a Catalunya i a l'estat espanyol per saber si el fenomen es replica i si ho fa per les mateixes raons o bé ja inclou factors identitàris. En aquest seguiment dels fills, caldria veure com gestionen les seves identitats particulars extra-lingüístiques però tenint en compte la llengua.

També en el futur, creiem que podria donar molt joc fer recerca aprofundint en les identitats especialment dels fills durant l'adolescència. No només en aquests casos, ja que es veu que és un fenomen transversal en les actituds lingüístiques dels fills, no només entre els que parlen anglès sinó també en els que parlen llengües locals. En arribar a l'institut canvien per complet el seu comportament.

I com a proposta final d'aprofundiment, caldria veure quina influència hi ha de la identitat *cosmopolitista* en el fenomen i fins a quin punt també es dona en altres països de l'entorn semblants sociològicament a l'estat espanyol com França o Portugal.

5) BIBLIOGRAFIA I REFERÈNCIES

- BASTARDAS, A. (2016). *Famílies lingüísticament mixtes a Catalunya: competències, usos i autoorganització evolutiva*. Treballs de sociolingüística catalana, 285-308.
- BOURDIEU, P. (1982) *Ce que parler veut dire : l'économie des échanges lingüistiques*. Paris, Fayard.
- COMELLAS, P. & BARRIERAS, M. & MARTÍN, E. M. & CORTÈS, M. & FIDALGO, M. & JUNYENT, M. C. (2010). *Descobrir les llengües de la immigració: ocultació, prejudicis i altres malentesos*. Llengua, societat i comunicació, 54-62.
- EDWARDS, J. (2010). *Minority Languages and Group Identity: Cases and Categories*. John Benjamins Publishing.
- FABÀ, A. (2005). *Llengua inicial i llengua d'identificació*, dins *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya 2003: llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, Secretaria de Política Lingüística. 55-79
- OLIVERAS, E. T. (2012). *La llengua anglesa: un capital en un mercat. aprenentatge i usos de l'anglès a la Plana de Castelló*. Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- PUJOLAR, J. & GONZÁLEZ, I. & MARTÍNEZ, R. (2010). *Les mudes lingüístiques dels joves catalans*. Llengua i ús: revista tècnica de política lingüística, (48), 65-75.
- RONJAT, J. (1913). *Le développement du langage observé chez un enfant bilingue*. H. Champion.
- SOROLLA VIDAL, N. (2016). *Tria de llengües i rols sociolingüístics a la Franja des de la perspectiva de l'anàlisi de xarxes socials*. Publicacions de la Universitat de Barcelona.
- SPOLSKY, B. (2004). *Language policy*. Cambridge University Press.
- TRENCHS-PARERA, M. & LARREA MENDIZABAL, I. & NEWMAN, M. (2014) *La Normalització del cosmopolitisme lingüístic entre els joves del segle XXI? Una exploració de les ideologies lingüístiques a Catalunya*. Treballs de sociolingüística catalana [en línia], p. 281-301.
<https://www.raco.cat/index.php/TSC/article/view/293778> [Consulta: 31-05-18]
- WOOLARD, Kathryn. (2012) *Las ideologías lingüísticas como campo de investigación*. Ideologías lingüísticas. Práctica y teoría, 19-69.

6) ANNEXOS

6.1 Guió de l'entrevista

CHECKLIST	Aspectes a tenir en compte
☐ Firma d'acceptació d'entrevista ☐ Explicació de la gravadora ☐ Projecte: és un TFG de recerca sobre el fenomen de parlar anglès als fills per part de progenitors catalanoparlants o castellanoparlants. Ens centrem en les raons que porten els pares a fer-ho i ens quins problemes es troben, a més de buscar saber quina ha estat la reacció de l'entorn en saber-ho. L'entrevista és completament anònima i s'evitaran detalls que els puguin identificar.	<p>Cal que hi estigui d'acord. Són aspectes formals previs a començar.</p>
☐ Edat: ☐ Gènere: ☐ Lloc de naixement: ☐ Lloc de residència:	<p>Que se senti còmode amb les preguntes bàsiques del principi.</p>
☐ Estudis realitzats: ☐ Feina: ☐ Nombre de fills: Edats: Gènere:	<p>Preguntes una mica més concretes i començant a entrar a la qüestió.</p>
☐ Relació amb l'anglès. On el va aprendre? Quin nivell té? Què significa l'anglès per tu? I el català? I el castellà? Consideres que l'anglès és una llengua teva també? ☐ Té més d'un fill? Amb tots hi parla de la mateixa manera? ☐ Controla que sentin l'anglès en altres situacions també o ho limita a casa? En quines altres situacions? Intenta que sentin també altres llengües?	<p>Aquestes preguntes ja són més extenses. Hi ha possibilitat d'intentar que concreti més si es considera necessari.</p>
☐ Els fills en quina llengua parlen amb els seus amics i companys? Parlen anglès amb algú més que amb els pares? ☐ Estan motivats per aprendre català i castellà? Algun cop el fan servir amb vosaltres? Què us en diuen? Han canviat la seva actitud amb el temps?	<p>Vigila si ja ha respost algun aspecte d'aquestes preguntes en algun dels apartats anterior. Com abans, si ho consideres necessari pots demanar ampliar alguna pregunta o concretar més.</p>

<p>☐ Havíeu sentit d'algú que ho fes abans que comencéssiu a fer-ho vosaltres? Us han ajudat d'alguna manera?</p> <p>☐ Per quines raons vau fer-ho? Alguna més important que una altra? Per què vau decidir parlar anglès i no castellà?</p>	<p>El mateix que en l'apartat anterior. Pots fer notar que ja hem passat la meitat de l'entrevista.</p>
<p>☐ Com va reaccionar la família en saber que els parlaríeu en anglès? I els amics? Les reaccions en general de la gent en saber-ho com són?</p> <p>☐ Ha trobat dificultats pràctiques per dur-ho a terme? Li ha generat cap problema? A nivell personal, li ha generat cap mena de contradicció?</p> <p>☐ Ha servit? Finalment parlen anglès a un bon nivell?</p>	<p>El mateix que en l'apartat anterior, aquest cop més personals. Si hi ha alguna cosa que no la vol respondre, cal no insistir-hi.</p>
<p>☐ Agraïment final.</p> <p>☐ Agafar correu electrònic si està interessat a rebre el resultat final del projecte.</p>	<p>Tancar la gravadora.</p>